

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΦΥΛΛΑ ΑΠΟ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Μά και η φύση φανερώνει, πώς οι μάννες πρέπει να θηλάζουν και να ταγίζουν τα παιδιά τους. Γιαυτό σε κάθε ζωντανό, που γεννοβολά, έδωσε τη γαλατίσια θροφή. Κι έξον απ' αυτό οι μάννες θρέφοντας τα παιδιά τους, γίνονται πιο συμπαθητικές κι' αξισγάπητες. Κ' είναι φυσικό κι' όχι παράλογο αυτό, γιατί η συντροφιά δυνάμει την αγάπη. Γιαυτό ακόμα και τα θηρία, όντας αποχωρίζονται από τη συντροφιά τους, φαίνονται πώς τη λαχταρούν.

Λοιπόν πρώτ' απ' όλα κείνο που σ'ας είπα: Οι μάννες μόνες να θρέφουν τα παιδιά τους. Κι' αν δε μπορούν τυχόν οι ίδιες να τα θηλάσουν ή απ' άρρωστεια — γιατί κι' αυτό μπορεί να γίνει — ή γιατί πλησιάζει να γεννήσουν παιδί άλλο, όμως ταιριάζει, όσο βολετό, να παίρνουν θηλάστρες και παραμάννες όχι όποιες τύχει, μα γυναίκες χρηστές και δοκιμασμένες.

Και πρώτα-πρώτα νάναι Έλληνίδες. Γιατί, όπως είναι ανάγκη να κανονίζουμε τα κορίττα των παιδιών αμέσως από τη γέννα τους, έτσι κι' όχι στραβά, όμοια πρέπει απ' την αρχή τα ήθη των παιδιών να σχηματίζουμε κανονικά. Γιατί η νεότητα είναι εύκολόπλαστη και μαλακή, και στις ψυχές των νέων, έπειδή είναι άπασλές ακόμα, μπαίνουν βαθιά τα μαθήματα και τα διδάγματα.

Το κάθε τι που ναι ξερό, δύσκολα πλάσσεται. Και καθώς οι σφραγίδες στο μαλακό κερύ το σχήμα τους αφήνουν, έτσι και τα διδάγματα στις ψυχές των παιδιών αποτυπώνονται.

Και μου φαίνεται πως σωστά όρμηνεύει ο Πλάτωνας στις δασκάλες: να μη λένε το κάθε παραμύθι στα παιδιά, γιατί καταντ' να παραγοιμίζου τις ψυχές απ' αρχής με βλακείες και προστυχίες. Φαίνεται δε κι' ο ποιητής ο Φωκυλίδης καλά να όρμηνεύει λέγοντας πώς:

Πρέπει τα παιδιά, από παιδιά καλά να δασκαλεύουμε.

5.— Πρέπει να διαλέγουμε τους δασκάλους των παιδιών μας.

Και το παρακάτω δεν είναι σωστό να λησμονήσουμε: δηλαδή πώς πρέπει κείνους που θα διαφεντεύουν και θα συντροφεύουν τα παιδιά μας να ζητάμε νάχουν τρόπους χρηστούς, κι' ακόμα να μιλούν ελληνικά και καθαρά μάλιστα, μὴν τύχει και από τη συντροφιά με μολυσμένα, με κακομίλητα και μοχθηρά, τα παιδιά μας κολλήσουν κάτι από την προστυχιά τους.

Και κείνοι, που εκφράζονται με παροιμίες δε λένε άστοχα θαρρώ πώς:

“Αν κουτσό παρακαθήσεις
να πατάς κουτσά θάρχ(σεις). (*)

6.— Ποιός πρέπει νάναι ο καλός παιδαγωγός.

Κι' όταν τα παιδιά μας ηλικιωθούν κι' είναι ώρα να τα παραδώσουν σε παιδαγωγούς, τότε πρέπει οι πατέρες πολύ να λογαριάζουν την έκλογή των παιδαγωγών, μήπως και δίχως να το καταλάβουν, τα έμπιστευθούν σε δούλους ή βάρβαρους, ή κακούς και δόλιους ανθρώπους. Γιατί κείνο που γίνεται από πολλούς αξίζει να το κατακρίνουμε πολύ. Έπειδή από τους ικανούς δούλους άλλους διορίζουν γεωργούς, άλλους έμπορους, άλλους διαχειριστές, άλλους τοκιστές. Όποιον δε βρουν νάναι μεθυσμένος και φαγάς και για κάθε δουλειά άχρημάτιστος, σ' αυτόν έμπιστεύονται τα παιδιά τους!

Ο ικανός παιδαγωγός πρέπει νάναι όμοιος ακριβώς με τον Φοίνικα τον παιδαγωγό του Αχιλλέα. Και θ'ας πώ το μίό μεγάλο και σοβαρό απ' όσα είπα: Δηλαδή πρέπει κείνους να ζητάμε δασκάλους για τα παιδιά μας, που στη ζωή τους δεν μπορεί κανείς να τους κατηγορήσει, ότι δώκαν άφορμή για κατηγορία κι' είναι άριστοι στις διδαχτικές τους αρχές.

Γιατί πηγή και ρίζα για να μορφωθεί κανένας τέλειαι κι' ενάρετα, είναι να βρεί την όρθή παιδεία. Κι' όπως οι γεωργοί στήνουν πλάγι στα φυτά ξυλένια αποκούμπια, έτσι και άξιοι δασκάλαι στήνουν στους νέους όρθές τις συμβουλές τους, για να φυτρώνουν τα ήθη τους χρηστά.

Μπορούσε μάλιστα να καταφρονέσει κανείς ολότελα μερικούς γονείς, που, πριν καλοεξετάσουν τους δασκάλους που θα πάρουν, από άμαθια μερικές φορές κι' από άνεγροικιά, παραδίνουν τα παιδιά τους σ' ανθρώπους χαλασμένους και ανίκανους.

Και δεν είναι μονάχα να πεθαίνεις οτά γέλια (γελοίο πέρα πέρα), αν το κάνουν απ' άνηξαιριά και άπειρία, μα κι άσχημο, που δεν παίρνει άλλο, το παρακάτω: Και ποίό είναι αυτό; Γιατί κάποτε αν και ξαίρουν, και δοκιμάζουν τους άλλους να τους τα λένε, δηλαδή την άπειρία κι' άκαματωσύνη μερικών δασκάλων, όμως τους παραδίνουν τα παιδιά τους. Έπειδή άλλοι νικιοούνται από τις κολακείες κείνων, που θέλουν να φαίνονται άριστοι σ' αυτούς με ποταπάδα, μερικοί δε έπειδή θέλουν να κάνουν χάρη σε φίλους, που τους παρακαλούν, κάνοντας όμοια μ' ό,τι θάκανε κάποιος, αν —δίνοντας χάρη σε φίλο— όντας άρρωστος περιφρονούσε κείνον, που θα μπορούσε να τον σώσει με την έπιστήμη και προτιμούσε αυτόν, που θα τον έστελνε μιάν ώρ' αρχήτερα στον “Αδη. “Η αφήνοντας τον άριστο πλοίαρχο να δοκιμάσει τον πιο χειρότερο, γιατί του το ζήτησε φίλος... “Ω Δία και θεοί όλοι, ένας που λέγεται πατέρας μπορεί να φροντίζει πλιότερο για τίποτ' άλλο, —κάνοντας χάρη σε κείνους που τον παρακαλούν— από την παιδείψη των παιδιών του;

(άκολουθεί)

(*) Με στραβό στραβός θα γίνεις.

ΓΙΑ ΤΟ ΝΙΚΟ ΦΑΛΗΡΕΑ

Ἀγαπητὴ «Πνευματικὴ Ζωή»,

Μὲ συγκίνηση διάβασα στὶς στήλες τοῦ τελευταίου σου φύλλου τὸ ἄρθρο τοῦ φίλου λογοτέχνη κ. Ἀντώνη Γιαλούρη γιὰ τὴν ὑπέροχη φυσιογνωμία τῆς Πόλης, τὸ Νίκο Φαληρέα ἢ Φαλέρ-μπέη, ὅπως λεγόταν στὴν ἐπίσημή του ιδιότητα τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς σουλτανικῆς Τουρκίας, γιατί τὸν γνώρισα κι' ἐγὼ τὸ Σεπτέμβριο κἀν Ὀκτώβριο τοῦ 1906 στὸ σπίτι του στὸ Βαφεοχώρι (Μπογιατζίκιοι), τὴν ἐποχὴ πού πρωτοδοκίμαζα τὶς συγκινήσεις τῆς ρίμας γράφοντας στίχους.

Ἐμενα τότε στὴν Πόλη, ὑπάλληλος σ' ἓνα ἐμπορικὸ γραφεῖο, στὸ Χαβιαρόχανο, καὶ μὴ Κυριακὴ πῆρα τὸ βαποράκι τοῦ Βοσπόρου γιὰ νὰ πάω νὰ ἰδῶ τὸ φίλο μου Νίκο Ζαρίφη, πού ἦταν τότε δάσκαλος στὸ Βαφεοχώρι, κι' αὐτὸς μὲ πῆγε στὸ σπίτι τοῦ Φαληρέα.

Μοῦ μένουν ἀλησμόνητες οἱ στιγμές, πού πέρσασα ἐκεῖ, κι' ἄς διάβηκαν ἀπὸ τότε τόσα χρόνια. Μοῦ μένει ἀλησμόνητὴ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ καλωσύνη καὶ τοῦ Φαληρέα καὶ τῆς γυναίκας του. Στὸ σπίτι τους γνώρισα τότε τὸν κ. Νίκο Παπαγεωργίου, πού ἔτυχε νὰ βρίσκεται στὴν Πόλη, ἴσως μὲ κανένα θάσσο. Στὸ ἴδιο σπίτι γνώρισα τὸν ποιητὴ κ. Ἀγγελὸ Σημηριώτη, ἄσφογι ἐμφάνιση, καὶ τὸν ποιητὴ κ. Ἀπόστολο Μελαχρινὸ μὲ ὠραία, πλούσια καστανόξανθα μαλλιά. Ὁ πρῶτος εἶχε βγάλει τότε κοντὰ τὴν ποιητικὴ του συλλογὴ τὰ «Μαῦρα κρῖνα» κι' ὁ δεῦτερος τὶς συλλογές «Ὁ δρόμος φέρνει» καὶ τὶς «Παραλλαγές» μὲ τὸ ὑπέροχο ἐκεῖνο «Πάλι βρέχει», ποίημα, πού ἀπὸ τότε μὲ συγκινεῖ. Καὶ θυμάμαι πὼς πειράζαν τὸν κ. Μελαχρινὸ προσθέτοντας στὸν τίτλο τῆς πρώτης συλλογῆς τὴ φράση «στὸ φρενοκομεῖο».

Πῆγα ἀρκετὲς φορές στὸ φιλόξενο σπίτι τοῦ Φαληρέα καὶ στὸ χρόνο ἀπάνω ἔφυγα ἀπὸ τὴν Πόλη κι' ἀπὸ τὸ ἐμπόριο, καὶ ξανά δὲν τὸν εἶδα. Κάποτε εἶχα μάθει πὼς τὸν εἶχανε στείλει πολιτικὸ διοικητὴ στὸ Χαλέπι.

Ὁ Φαληρέας μοῦ εἶχε χαρίσει ὅλο τὸ σῶμα τοῦ περιοδικοῦ του «Φιλολογικὴ Ἠχώ», πού στὴν περιπετειώδη ζωὴ, πού εἶχα τὰ χρόνια ἐκεῖνα, χάθηκε μὲ πολλὰ μου ἄλλα βιβλία καὶ πράγματα. Εἶχα ἀκόμα ἓνα διηγήματά του, τυπωμένο σ' ἓνα φύλλο χαρτί, τὴ «Μαγδαληνή». Πάει κι' αὐτό. Ὁ Φαληρέας ἔγραφε σύντομα διηγήματα κι' ἔλεγε, πὼς τὰ διηγήματά του μποροῦν νὰ τηλεγραφηθοῦν. Ἀπὸ αὐτά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ «Μαγδαληνή», ἔχω διαβάσει τὸ «Ρολόι» καὶ τὸ **Moto Perpetuo**, ἴσως κι' ἄλλα, κι' ἀπὸ τὰ ποιήματά του ὡς κάποιον χρόνο θυμολογῶ τὴν «Ἀνοιξη», ἀπὸ τὴν ὁποία τώρα θυμοῦμαι μόνο αὐτοὺς τοὺς στίχους:

Ἀνθίζουν τὰ τριαντάφυλλα

ἀνθίζουν κι' οἱ καρδιές.

τὸ Γιαγτζή-γκατζτζή! στὴν Πόλη γυρνοῦσαν στὶς γειτονιές οἱ γιαγτζήδες—γκατζτζήδες, ἄνθρωποι, πού κουβαλώνοντας μὲ δεκανίκια ἀπὸ τὸν ὧμο ἓνα τενεκὲ λάδι (γιαγ) κι' ἓνα τενεκὲ πετρέλαιο (γκάζι), πουλοῦσαν αὐτά τὰ δυὸ εἶδη στὶς φτωχονοικοκυ-

ρές. Τὸ ποίημα λοιπὸν παρουσίαζε τὴν ὁμορφὴν γυναῖκα ἐνὸς γιαγτζή-γκατζτζή, πού παραπονιόταν στὸν ἄντρα της, γιατί κάθε βράδυ αὐτὸς γυρνοῦσε κατὰκοπος ἀπὸ τὸ ὁλόημερο ἀλώνισμα στὰ σοκάκια τῆς Πόλης κι' ἔπεφτε στὸν ὕπνο, ἀμελώνοντας τὶς ὁμορφιές της.

Θυμοῦμαι ἀκόμα ἓνα ἄλλο τοῦ ποίημα: «Αὐτὸ τὸ παληκάρι»...ἄρχιζε νομίζω, πού τὸ εἶχε γράψει πίσω ἀπὸ μιὰ φωτογραφία τοῦ σὲ νεανικὴ ἡλικία καὶ θυμοῦμαι ἀκόμα τὸ παράπονό του. Ἐνας ἀπὸ τοὺς νεαροὺς τότε περαστικούς ἐπισκέπτες του, πού εἶχε ἀντιγράψει αὐτὸ τὸ ποίημα, τὸ εἶχε δημοσιεύει γιὰ δικό του. Μοῦ εἶχε πει καὶ τὸ ὄνομα ὁ Φαληρέας τοῦ νεαροῦ τότε φιλόδοξου.

Ἐνα ποίημα τοῦ Φαληρέα ἡ μνήμη μου τὸ κράτησε ὁλόκληρο καὶ τὸ παραθέτω. Δὲν ξέρω ἂν εἶναι δημοσιευμένο πούθενά καὶ μὲ ποῖο τίτλο.

Σὰν Παναγιὰ βυζαντινὴ
μὲ τὰ μεγάλα σου τὰ μάτια
μοιάζεις, πανώρια,
πού οἱ παπάδες ἐφρενα
τῆς Παναγιᾶς δίνουν φιλι
καὶ τῆς εἰκόνας χώρια.

Σὰν Παναγιὰ βυζαντινὴ
κι' ἐγὼ θέ νὰ σὲ προσκυνοῦσα,
βυζαντινὸς παπάς,
μὰ ἄλλα μὲ δέρνουν ντράβαλα,
καὶ σὺ ποιὸς ξέρει ποιόνα
καὶ πόσο ν' ἀγαπᾷς.

Γιὰ νὰ μὴ βάλω τὴν ὑπογραφή μου ἐδῶ, θ' ἀναφέρω ἀκόμα μὲ πόση ἀγάπη κι' ἐνθουσιασμό μιλοῦσε ὁ Φαληρέας γιὰ τὸ συνεργάτη του στὴ «Φιλολογικὴ Ἠχώ», τὸν κ. Γιάννη Γρυπάρη καὶ μὲ πόση λύπη γιὰ τὴν συνεργάτισσά του Ἀλεξάντρα Παπαδοπούλου, τὸ ἄτυχο αἶσθημά της μὲ Ἀθηναῖο λόγιο καὶ τὸν πρόωρο χαμό της!

ΑΡΓΗΣ ΚΟΡΑΚΑΣ

ΣΗΜ. «Πν. Ζ». Σχετικὰ μὲ τὴν ἀμφιβολία πού εἶχε ἐκφράσει στὸ ἄρθρο τοῦ ὁ κ. Ἀντ. Γιαλούρης ἂν ζεῖ ἢ ἂν πέθανε ὁ Νίκος Φαληρέας, ὁ κ. Ἐλισαῖος Γιανίδης καὶ ἡ Κα Τατιάνα Σταύρου μᾶς ἔχουν πληροφορήσει ὅτι ἔχει πεθάνει πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια.

ΜΕ ΕΚΠΤΩΣΗ 20 ο)ο

καὶ χωρὶς ἐπιβάρυνση ταχυδρομικῶν ἐξόδων τὸ Γραφεῖο Πνευματικῶν Ὑπηρεσιῶν (Θεμιστοκλέους 40) παραχωρεῖ στὸν ἐκπαιδευτικὸ, τὸν φοιτητικὸ καὶ μαθητικὸ κόσμο τὶς ἀκόλουθες ἐκδόσεις του:

1) ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ: «Ὁ Πάν», μετάφραση ἀπὸ τὸ Νορβηγικὸ πρωτότυπο Βάσου Δασκαλάκη, δρχ. 40 (ἀντί 50), 2) Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: «Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας», δρχ. 40 (ἀντί 50), 3) ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ: «Νεοελληνικὴ Μετρικὴ», δρχ. 32 (ἀντί 40), 4) ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ: «Μάκαρ Τσουντρα», μετάφραση Ἀθου Τριγκώνη, δρχ. 16 (ἀντί 20), 5) ΣΟΛΩΝΟΣ ΜΑΚΡΗ: «Βάτραχοι», μυθιστόρημα, δρχ. 48 (ἀντί 60), 6) ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ—ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ: «Μοναξιά» κι' ἄλλα διηγήματα, δρχ. 28 (ἀντί 35), 7) ΜΕΛΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ: «Ἄσμα Ἀσμάτων» κι' ἄλλα διηγήματα, δρχ. 20 (ἀντί 25).